

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 26747/2023
04.06.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић, Надежде Видић, Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Жељко Пецињачки, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Привредни суд у Београду, чији је законски заступник Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, ради накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 262/2023 од 31.05.2023. године, у седници већа одржаној дана 04.06.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 262/2023 од 31.05.2023. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр1 262/2023 од 31.05.2023. године у ставу првом, усвајајућем делу става другог и ставу трећем изреке и пресуда Првог основног суда у Београду Прр1 289/22 од 23.02.2023. године, у делу става првог изреке у коме је усвојен тужбени захтев тужиле и обавезана тужена да тужиљи исплати износ од 298.900,00 динара са законском затезном каматом од 05.01.2021. године па до исплате и у ставу другом изреке (трошкови поступка) и у том делу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду Прр1 289/22 од 23.02.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле и обавезана тужена да тужиљи на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 286/12, исплати на име главног дуга износ од 298.900,00 динара са законском затезном каматом почев од 18.12.2013. године па до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи надокнади трошкове парничног поступка у износу од 39.000,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања услова за извршност до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 262/2023 од 31.05.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужене и првостепена пресуда потврђена у делу става првог изреке у коме је усвојен тужбени захтев тужиле и обавезана тужена да на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 268/12 (погрешно наведено 286/12) исплати на име главног дуга износ од 298.900,00 динара. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у делу става првог изреке, у делу којим је одлучено о камати на главни дуг, па је обавезана тужена да тужилу на досуђени износ главног дуга од 298.900,00 динара исплати законску затезну камату почев од дана подношења тужбе 05.01.2021. године па до исплате, док се у преосталом делу за период почев од 18.12.2013. године па до 05.01.2021. године као дана подношења тужбе, тужбени захтев за исплату законске затезне камате на износ главног дуга од 298.900,00 динара одбија као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка, као неосновани.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права и битне повреде одредаба парничног поступка, са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Тужилу је дала одговор на ревизију.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете настале због неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом.

Из тог разлога, Врховни суд је, применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11... 10/23), одлучио као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачке 2. и 3. истог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилу је била радник „НАВИП“ А.Д. Београд. Решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 244/19 од 04.03.2019. године, усвојен је приговор предлагача, овде тужиле, утврђено да је предлагачу повређено право на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 268/2012 и наложено стечајном судији у том предмету да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме неопходне мере и радње које су потребне да би се приступило уновчењу имовине стечајног дужника. Решењем Привредног суда у Београду Ст 268/12 од 15.05.2012. године отворен је поступак стечаја над стечајним дужником „НАВИП“ А.Д.

Београд, Земун. Потраживање тужиље се односи на потраживање из радног односа признато Закључком о листи утврђених потраживања Привредног суда у Београду Ст 268/12 од 17.12.2013. године. Стечајни поступак још траје и тужиљи није ништа исплаћено по наведеном закључку. Из решења Комисије за вођење поступака и доношења решења по захтевима за враћање земљишта принудно откупљених од 22.04.1994. године, поравнања закљученог пред Општинским судом у Новом Саду Р 1407/00 од 13.06.2002. године, потраживање тужиље по основу новчане накнаде за земљиште по закљученом поравнању у односу на „Навип“ као солидарног дужника са ДП „Задругар“ износи 873.496,50 динара. Предузеће „НАВИП“ А.Д. Београд, Земун у стечају је располагало већинским друштвеним капиталом до 25.12.2000. године, а поступак својинске трансформације (приватизације) је окончан решењем од 02.11.2001. године, од када предузеће више није пословало са већинским друштвеним, односно државним капиталом.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су о праву тужиље на накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року и одговорности тужене Републике Србије одлучили применом члана 4, 10, 11, 22, 31 и 32 Закона о заштити права на суђење у разумном року у вези члана 172. Закона о облигационим односима налазећи да постоји узрочно-последична веза између органа тужене и проузроковане штете, јер је потраживање настало у време док је стечајни дужник тужена била већински власник сада стечајног дужника „Навип“ АД Београд – Земун.

Основано се ревизијом указује да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Одредбом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од годину дана од кад је стекла право на правично задовољење (став 1). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3). Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа који су без њихове кривице остале неизвршене и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда до 02.11.2018. године, допуњеног на седници Грађанског одељења од 27.09.2019. године). Наведени правни закључак допуњен је на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године, тако да у погледу извршних дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради о физичким лицима или правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочнопоследичну везу, између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и

предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

Из утврђеног чињеничног стања произилази да потраживање тужиље није делом из радног односа, а чињеницу да је стечајни дужник „Навип“ ад у време настанка потраживања био у већинском државном односно друштвеном капиталу, нижестепени судови нису разјаснили на сигуран и поуздан начин, имајући у виду да се ради о предузећу које је приватизовано по Закону о својинској трансформацији решењем Министарства за привреду и приватизацију од 02.01.2001. године. У том правцу потребно је оценити у целини потврду АПР од 19.11.2020. године, нарочито о променама извршеним у периоду настанка предметне обавезе.

У поновном поступку, првостепени суд ће, имајући у виду примедбе из овог решења потпуно и правилно утврдити чињенично стање од значаја за правилну примену материјалног права и на несумњив начин утврдити структуру капитала стечајног дужника, односно када је настало предметно потраживање и да ли је тада дужник имао већински друштвени или државни капитал. Пошто утврди правну природу потраживања тужиље, имајући у виду да ако је реч о тзв. „комерцијалном потраживању“ нужно је доказати узрочно-последичне везе између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивање да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда и да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

Како правилна примена материјалног права зависи од утврђења наведених чињеница, првостепени суд ће у поновном поступку поступити на изнетим примедбама овог суда, правилно и потпуно утврдити чињенично стање, након чега ће правилном применом материјалног права донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер иста зависи од коначног исхода спора.

Из изнетих разлога, одлучено је као у изреци применом одредбе члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа-судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић